

05.06.2017

Asia/6

§ 63

Tarkastuslautakunnan ehdotus kaupunginvaltuustolle vuoden 2016 arviointikertomuksen ja tilintarkastuskertomuksen käsittelystä sekä vastuuvapaudesta vuodelta 2016

HEL 2016-004947 T 00 03 00

Päätös

Tarkastuslautakunta päätti esittää kaupunginvaltuustolle, että tämä päättäisi

- merkitä tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2016 ja siitä saadut kaupunginhallituksen sekä asianomaisten lauta- ja johtokuntien lausunnot
- kehottaa kaupunginhallitusta antamaan joulukuun 2017 loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat henkilöt ja tilivelvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksen johdosta
- merkitä tiedoksi tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2016
- hyväksyä tilintarkastuskertomuksessa esitetyn perusteella tilinpäätöksen
- myöntää tilintarkastuskertomuksessa tilinpäätöksen hyväksyttävyydestä esitetyn perusteella vastuuvapauden tilikaudelta 2016 kaupungin hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille, lukuun ottamatta opetusviraston tietohallintopäällikkönä tammikuuhun 2016 saakka toiminutta viranhaltijaa, vuoden 2016 toukokuuhun saakka toiminutta kehittämisjohtajaa ja opetustoimen johtajaa.

Esittelijä

tarkastusjohtaja
Pirjo Hakanpää

Lisätiedot

Pirjo Hakanpää, tarkastusjohtaja, puhelin: 310 36480
pirjo.hakanpaa(a)hel.fi
Timo Terävä, arviointipäällikkö, puhelin: 310 43126
timo.terava(a)hel.fi
Arto Ahlqvist, tarkastuspäällikkö, puhelin: +358931036580
arto.ahlqvist(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2016
- 2 Kaupunginhallituksen lausunto 8.5.2017
- 3 Kaupungisuunnittelulautakunnan lausunto 9.5.2017

- 4 Kiinteistölautakunnan lausunto 4.5.2017
- 5 Liikuntalautakunnan lausunto 11.5.2017
- 6 Nuorisolautakunnan lausunto 9.5.2017
- 7 Opetuslautakunnan lausunto 16.5.2017
- 8 Pelastuslautakunnan lausunto 2.5.2017
- 9 Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunnan lausunto 16.5.2017
- 10 Taloushallintopalvelu-liikelaitoksen johtokunnan lausunto 27.4.2017
- 11 Varhaiskasvatustieteiden lautakunnan lausunto 16.5.2017
- 12 Yleisten töiden lautakunnan lausunto 9.5.2017
- 13 Tilintarkastuskertomus 2016
- 14 Tilintarkastajan yhteenvetoraportti vuoden 2016 tilintarkastuksesta
- 15 Kaupunginhallituksen lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2016 tilintarkastuskertomuksessa esitetyn muistutuksen johdosta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kuntalain (410/2015) 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunnan tulee antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomus, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus tulee käsitellä valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Helsingin kaupungin vuoden 2016 tilinpäätös on valtuuston käsittelyssä 21.6.2016. Samassa kokouksessa käsiteltävänä ovat kaupungin tilintarkastajan laatima tilintarkastuskertomus vuodelta 2016 ja tarkastuslautakunnan arviointikertomus sekä arviointikertomuksesta hankitut kaupunginhallituksen ja lauta- ja johtokuntien lausunnot. Lisäksi valtuusto päätti kokouksessa tarkastuslautakunnan ehdotuksen perusteella vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille tilikaudelta 2016.

Arviointikertomus

Tarkastuslautakunnan kaksi jaostoa ovat valmistelleet yhteistyössä tarkastusviraston kanssa vuoden 2016 arviointisuunnitelmaan sisältyneistä arviointiaiheista arviointikertomuksen, jonka lautakunta hyväksyi 12.4.2017. Arviointikertomus on esityslistan liitteenä.

Tarkastuslautakunta on aiempaa käytäntöä noudattaen Helsingin kaupungin hallinnon ja talouden tarkastussäännön 8 §:n mukaisesti pyytä-

nyt arviointikertomuksesta 10.5.2017 mennessä lausunnot kaupunginhallitukselta ja asianomaisilta lauta- ja johtokunnilta. Lausunnot tai lausuntoehdotukset ovat esityslistan liitteenä.

Lisäksi tarkastuslautakunta esittää aiempaa käytäntöä noudattaen, että kaupunginvaltuusto kehottaa kaupunginhallitusta antamaan valtuustolle joulukuun loppuun mennessä selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat henkilöt ja tilivelvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksen johdosta. Menettely vastaa kuntalain 121 §:n säädöstä, jonka mukaan kaupunginhallituksen tulee antaa valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus on antanut aihetta.

Tilintarkastuskertomus

Kuntalain mukaan tilintarkastajan on tarkastettava, onko kaupungin hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti, antavatko tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitilinpäätös tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta sekä ovatko valtionosuuksien perusteista annetut tiedot oikeita. Lisäksi tilintarkastajan on tarkastettava, onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Jos tilintarkastaja havaitsee, että kunnan hallintoa ja taloutta on hoidettu vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen, tilintarkastuskertomuksessa on tehtävä asiasta tilivelvolliseen kohdistuva muistutus. Tilintarkastajan on yksilöitävä asianomainen tilivelvollinen. Tarkastuslautakunnan on hankittava tilivelvolliseen kohdistuvasta muistutuksesta asianomaisen selitys ja lausunto kaupunginhallitukselta.

Kuntalain mukaan tilintarkastajan on tilintarkastuskertomuksessa otettava kantaa siihen, voidaanko tilivelvolliselle myöntää vastuuvapaus. Valtuusto päättää toimenpiteistä, joihin tarkastuslautakunnan valmistelu, tilintarkastuskertomus ja siinä tehty muistutus antavat aihetta. Hyväksyessään tilinpäätöksen valtuusto päättää vastuuvapaudesta tilivelvollisille.

Helsingin kaupungin tilintarkastaja, KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy, on antanut tarkastuslautakunnalle kaupunginvaltuustolle osoitetun, vastuullisen tilintarkastajan, JHT, KHT Leif-Erik Forsbergin 28.4.2017 allekirjoittaman tilintarkastuskertomuksen tilikaudelta 2016. Tilintarkastuskertomuksessa tilintarkastaja on tarkastuksen tuloksena todennut, että "kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta on sekä konsernivalvon-

05.06.2017

Asia/6

ta on järjestetty asianmukaisesti lukuun ottamatta opetusvirastoa". Vastuuvapauden myöntämisestä tilintarkastaja on todennut, että "Helsingin kaupungin opetusviraston toimivaltuuksiin kohdistuvan muistutuksen vuoksi emme puolla vastuuvapautta opetusviraston tietohallintopäällikkönä tammikuuhun 2016 saakka toimineelle viranhaltijalle. Esitämme vastuuvapauden myöntämistä muille tilivelvollisille tarkastamaltamme tilikaudelta."

Tilintarkastuskertomus on esityslistan liitteenä.

Tilintarkastaja on selostanut kertomusta tarkastuslautakunnalle kokouksessa 3.5.2017 ja esittää kertomuksessaan tilinpäätöksen hyväksymistä. Tilintarkastaja on antanut kertomuksensa lisäksi 2.5.2017 päivätyn yhteenvetoraportin vuoden 2016 tilintarkastuksesta, joka on lähetetty tarkastusvirastosta tilintarkastajan pyynnöstä muun muassa kaupungin johdolle, virastojen ja liikelaitosten johtajille sekä hallinto- ja talouspäälliköille. Tilintarkastaja on selostanut yhteenvetoraporttiaan tarkastuslautakunnalle kokouksessa 3.5.2017. Yhteenvetoraportti on esityslistan liitteenä.

Vastuuvapauden myöntäminen

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on huolehtia tilintarkastuskertomuksen valtuustokäsittelyyn liittyvästä valmistelusta. Lautakunnan tulee tehdä valtuustolle oma päätösehdotuksensa niistä toimenpiteistä, joihin tilintarkastuskertomus, siinä tehty muistutus ja siitä hankittu lausunto antavat aiheita. Lautakunta ei ole ehdotuksessaan sidottu tilintarkastajan esitykseen.

Tarkastuslautakunta päätti 3.5.2017 pyytää tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta opetusviraston tietohallintopäällikkönä tammikuuhun 2016 saakka toimineen viranhaltijan selityksen ja kaupunginhallituksen lausunnon. Viranhaltijan selitystä ei ole toimitettu määräaikaan 19.5.2017 mennessä.

Kaupunginhallitus toteaa 15.5.2017 antamassaan lausunnossa, että "kaupungin varoja tulee käyttää asianmukaisesti vain talousarviossa hyväksytyihin käyttötarkoituksiin varojen käyttöön osoitetun toimivallan puitteissa. Kaupungin etua on valvottava siten, että tästä poikkeavat tapahtumat tutkitaan. Kaupunginhallitus toteaa, että kaupungin sisäistä valvontaa ja hankintatietojärjestelmiä on kehitettävä niin, että muistutuksessa mainittu epäily väärinkäytös ei ole jatkossa mahdollinen".

Kuntalain 125 §:n mukaan vastuuvapauden myöntäminen kohdistuu tilivelvollisiin. Lain mukaan tilivelvollisia ovat kunnan toimielimen jäsenet ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisina viranhaltijoina voidaan pitää toimielimen esittelijöitä ja toi-

mielimen tehtäväalueella itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavia viranhaltijoita. Helsingin kaupungin opetustoimen johtosäännön (Kvsto 27.8.2014) mukaan opetuslautakunnan esittelijänä toimii virastoa kokonaisuudessaan, hallinto- ja kehittämiskeskusta sekä useampaa osastoa koskevien asioiden osalta viraston päällikkö eli opetustoimen johtaja. Lisäksi hänen tehtävänä on huolehtia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta opetusvirastossa.

Tilintarkastuskertomuksessa mainittu opetusvirastossa esille tullut väärinkäytösepäily kohdistuu tammikuuhun 2016 asti viraston tietohallintopäällikkönä toimineeseen viranhaltijaan. Tilintarkastaja esittää muistutuksena, että "kaupungin opetusviraston varoja on alustavien tietojen perusteella käytetty muuhun kuin talousarviossa hyväksytyihin käyttötarkoituksiin. Lisäksi todetaan, että epäiltynä oleva viranhaltija "on ylittänyt toimivaltansa varojen käytössä". Asianomainen tietohallintopäällikkö työskenteli opetusviraston hallinto- ja kehittämiskeskuksessa, jonka osaston päällikkönä toimi opetustoimen johtosäännön mukaan kehittämisjohtaja.

Kaupunginvaltuuston 11.5.2011 hyväksymän taloussäännön 2 §:ssä on määrätty, että kaupungin toiminnot on järjestettävä ja tehtävät hoidettava siten, että organisaation kaikilla tasoilla ja kaikissa toiminnoissa on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Valtuuston 11.12.2013 hyväksymässä Helsingin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa todetaan, että johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta vastuualueillaan. Esimiehet toteuttavat vastuualueillaan sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa sekä seuraavat valvonta- ja riskienhallintatoimenpiteiden tehokkuutta ja riittävyttä. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaavat täten kaikki tilivelvolliset ja esimiehet."

Kaupunginhallitus on 23.11.2015 hyväksynyt ohjeen Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Helsingin kaupunkikonsernissa. Ohjeessa todetaan, että "tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu johtamansa toiminnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toteutumisesta. Kuntalain tarkoittaman tilivelvollisuusaseman puuttuminen ei vapauta tytäryhteisön johtoa, virastojen ja liikelaitosten osastotasoisten yksiköiden päälliköitä tai muitakaan esimiehiä toiminnan valvontavastuusta". Lisäksi ohjeessa on todettu, että esimies vastaa johtamiensa yksiköiden sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta, esimies ohjaa ja valvoo alaistensa toimintaa. Esimiehen on ryhdyttävä toimenpiteisiin välittömästi, kun ilmenee toimintaa, joka on lain, sääntöjen, ohjeiden tai päätösten vastaista, tehotonta tai epätarkoituksenmukaista.

Tarkastuslautakunta on vuoden 2016 arviointikertomuksessa käsitellyt kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa. Kertomuksessa

05.06.2017

Asia/6

lautakunta toteaa, että toimiva sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat keskeisessä roolissa pyrittäessä varmistamaan kaupungin toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. Johdon vastuulla olevan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanon tulee kattaa kaikki kaupungin organisaatioyksiköt ja sen tulee olla nykyistä tehokkaampaa ja vaikuttavampaa. Lautakunta pitää ilmi tullutta väärinkäytösepäilyä erittäin vakavana.

Ottaen huomioon, mitä tilintarkastaja toteaa tilintarkastuskertomuksensa opetusviraston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta ja miten laajamittaisesta opetusvirastoon kohdistuvasta väärinkäytösepäilystä on kyse, tarkastuslautakunta pitää perusteltuna, että tilikauden 2016 osalta vastuuvapautta ei myönnetä opetusvirastossa tammikuuhun 2016 saakka toimineelle tietohallintopäällikölle eikä myöskään tässä vaiheessa asian keskeneräisyydestä johtuen opetusvirastossa vuoden 2016 toukokuuhun saakka toimineelle kehittämisjohtajalle ja opetustoimen johtajalle.

Esittelijä

tarkastusjohtaja
Pirjo Hakanpää

Lisätiedot

Pirjo Hakanpää, tarkastusjohtaja, puhelin: 310 36480
pirjo.hakanpaa(a)hel.fi
Timo Terävä, arviointipäällikkö, puhelin: 310 43126
timo.terava(a)hel.fi
Arto Ahlqvist, tarkastuspäällikkö, puhelin: +358931036580
arto.ahlqvist(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2016
- 2 Kaupunginhallituksen lausunto 8.5.2017
- 3 Kaupunkisuunnittelulautakunnan lausunto 9.5.2017
- 4 Kiinteistölautakunnan lausunto 4.5.2017
- 5 Liikuntalautakunnan lausunto 11.5.2017
- 6 Nuorisolautakunnan lausunto 9.5.2017
- 7 Opetuslautakunnan lausunto 16.5.2017
- 8 Pelastuslautakunnan lausunto 2.5.2017
- 9 Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto 16.5.2017
- 10 Taloushallintopalvelu-liikelaitoksen johtokunnan lausunto 27.4.2017
- 11 Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto 16.5.2017
- 12 Yleisten töiden lautakunnan lausunto 9.5.2017
- 13 Tilintarkastuskertomus 2016
- 14 Tilintarkastajan yhteenvetoraportti vuoden 2016 tilintarkastuksesta
- 15 Kaupunginhallituksen lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2016 tilintarkastuskertomuksessa esitetyn muistutuksen johdosta

Muutoksenhaku

Postiosoite
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566